

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

חגיגה ד- י | פרשת כי תשא | גליון מס' 111

דף ד. ע

כמי שנגח שור חמור וגמול וכו' - נחלקו התוס' והרמב"ם, אם נגח שור חמור וגמול - למה הוא נעשה מועד. התוס' (ב"ק ב' ע"ב ד"ה ומילתא וכו') ס"ל דנעשה מועד לכל. והרמב"ם ס"ל דנעשה מועד רק לשור חמור וגמול.

והעירו בזה דבסוגיין לכאורה יש ראייה לתוס', שנהיה מועד לכל המינים, שהרי שוטה נהיה שוטה לכל הדברים בעולם לאחר שעשה ג' דברים אלו.

המקמין והמצרף וכו' והבורסי פטורים מן הראיה וכו', שאין ראויים לעלות עם כל זכורך - ראה בספר פניני רבינו הגרי"ז (עמ' מ"ג) ביאור יקר מהגרי"ז מבריסק ז"ל כמה שאומרים במי שברך לעולה לתורה ברגלים: "ויזכהו לעלות לרגל עם כל ישראל אחיו" דההדגשה היא כנ"ל, שיוכה לעשות עם כל אחיו יחד, כי אם לא יכול לעלות עם אחיו - הרי פטור מהעליה לרגל בכלל וכנ"ל ודו"ק היטב.

ושאינו יכול לעלות ברגליו לאותו מאי אמר רבא לאותו מפנקי דכתיב כי תבואו לראות פני מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי.

נראה דרבא דרש זאת לפי מה שראה בבני מקומו, שהרי רבא היה גר במחוזא (כדאמרין בברכות נט: ובפסחים ה: ובעירובין סג. ובתענית כו. ועוד) ובני עירו היו מפונקים ביותר (עיין בשבת יב. לא: קט. ובמו"ק כב.), ולפי שראה שמפונקים אינם יכולים ללכת בלא מנעלים מבני מקומו, לכך פטר את המפונקים מלעלות לרגל.

דף ד: ע

רב הונא כי מטי להאי קרא הוי בני עבד שרבו מצפה לראותו יתרחק ממנו - בשם משמואל על פסח כותב, שאדם כשיחשוב בנפשו ויביט בעצמו ובמעמדו, ואם בכל זאת הקדוש ברוך הוא מצפה לראותו, מזה יתלהב לבו באהבת השי"ת עד שכל נפשו ומאדו יתן באהבתו. ועל ידי זה יבוא לשמחת יום טוב בשלימות.

דף ה. ע

רבי יוחנן וכו' עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות תקנה יש לו - בספר הר צבי להגרצ"פ פרנק זצ"ל (פר' וילך) ביאר בזה, דהנה אם האדון מפיל שן ועין לעבדו, יוצא העבד לחירות, אבל כשמוציא לו האדון שן ועין לעבדו ע"י אחרים, אין לעבד שום

תועלת במכות אלו שהרי אינו יוצא לחירות, וזה הפי': שרבו ממציא לו וכו', והיינו שמכות אלו הם ללא תועלת, ולזה בכה ר' יוחנן.

ובספר הזכרון לרבי משה ליפשיץ ז"ל (ע' סט) מובא מספר יסוד האמונה שהביא בשם הרב החריף החסיד המפורסם רבי רפאל זצ"ל שביאר בגמ' כאן, דדוקא ר' יוחנן כי מטא להאי קרא בכי, והיינו ר' יוחנן לשיטתו ברכות דף ה', דלמד קל וחומר משן ועין, אבר אחד מאיבריו של אדם עבד יוצא בהם לחירות, יסורין שממרקין עונותיו של אדם על אחת כמה וכמה, וריש לקיש דריש לה, נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין, מה מלח ממתקת את הבשר, אף יסורין ממרקין עונותיו של אדם, ונפקא מינה, אם למד קל וחומר משן ועין, צריך לומר דווקא בכי האי גוונא שרבו הכה לו שן ועין הוא דיוצא לחירות, אבל אם אנו למדין ממלח, אפילו מעצמו בא לו היסורין גם כן ממרקין, לפיכך בכה ר' יוחנן כי מטא להאי קרא דאיירי בהסתרת פנים, ועל ידי כן מצאוהו הצרות, לכך אין לו תקנה, דלא הוי דומיא דשן ועין, ודפח"ה.

דף ה: ע

תנו רבנן שלשה הקב"ה בוכה עליהן בכל יום על שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק ועל שאי אפשר לעסוק בתורה (ועוסק - א) וקשה דאמאי בוכה הקב"ה על מי שא"א לו לעסוק בתורה ועוסק, אדרבא הו"ל לשמוח בכך שאע"פ שאינו יכול לעסוק בתורה בכ"ז הוא עוסק בתורה.

וביאר המהרש"א שאין מדובר במי שא"א לו לעסוק בתורה כלל, אלא במי שעוסק בדברים אחרים המבטלים אותו מהלימוד, ודייק כן ממ"ש א"א לו לעסוק בתורה ועוסק סתם, ולא קאמר עוסק בתורה, שמירי שעוסק בדברים אחרים המבטלים אותו מלימוד, ועליו הקב"ה בוכה, משום התורה, כדאמרין בקידושין (פב.) מניח אני כל אומנויות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה.

ב) ובעיון יעקב ביאר דמירי בעם הארץ שאינו מבין כלל בלימוד, ואעפ"כ עוסק בתורה ללמוד וללמד, וכיון שאינו יודע ללמוד הוא לומד בשיבוש ושבשתא כיון דעל על, וזהו בכלל ביטול תורה, וכן ביאר הנפש חיה (בהגהות על הט"ז או"ח סי' מז' סק"א) שהכוונה על מי שאין בכוחו ובכשרונו להשיג אלא פשטן של דברים, והוא בכ"ז מתאמץ לפלפל, שיטרידהו הפלפול ויבלבלהו ולא יתקיים משנתו, ולכן המליצו שעליו

הקב"ה בוכה. וכ"כ האור לציון (חכמה ומוסר עמ נד) ז"ל: ומאידך גיסא מי שלא נברא עם כשרונות ורוצה להבין דברי הגמ' עם התוס' והמהרש"א בעומק, מאבד זמן ולא תופס כלום, ועפ"ז אפשר לבאר את דברי הגמ' בחגיגה ת"ר שלושה הקב"ה בוכה עליהם, ואחד מהם זה שאינו יכול לעסוק בתורה ועוסק, והשאלה ידועה, מדוע הקב"ה בוכה על שאינו יכול לעסוק בתורה ועוסק, אדרבא תבוא עליו ברכה שמתאמץ למעלה מיכולתו, אלא הפירוש הוא שאינו לומד מה שצריך ללמוד, כגון שלומד מהרש"א כמה פעמים בכדי להבינו בו בזמן שאינו מצליח להבין את הנושא שעליו מוסבים דברי המהרש"א, וכל הענין מתבלבל אצלו, לכן הקב"ה כביכול בוכה עליו, שבשביל מה לומד.

ג) ומרן החפץ חיים זצ"ל בספרו תורת הבית (פרק ה' בהגהה) כתב ליישב שבאופן הראשון הקב"ה בוכה על ענוי נפשו, וכאן מיירי שהקב"ה מצטער על ענוי גופו, דהיינו שאם לפי ענינו ודחקו אינו יכול ללמוד ואעפ"כ הוא דוחק את עצמו יותר מכוחו ללמוד תורה, מתוסף אהבת הקב"ה אליו באין שעור, וכלשון הכ' במלאכי "כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו", ומצטער מאוד כשרואה גודל דחקו, (וכדאמרינן בחגיגה טו: שבזמן שאדם מצטער שכינה אומרת קלני מראשי וכו', דהיינו שמצטערת עמו ביחד), ולהרחיב מצבו לפעמים אינו כדאי, מפני שאז יעזוב דרכו הטובה שלא יוכל לעמוד בנסיון העושר, או שזה עצמו לטובתו להגדיל שכרו מאוד, ועל כל פנים אין לאיש העוסק בתורה מתוך הדחק לדאוג ולהתעצב כי הלא הקב"ה בעצמו רואה אותו ומצטער הרבה, ואם אינו מרויח אותו, מן הסתם כן הוא טובתו.

ד) ועוד שמעתי שמיישבים דהכא מיירי בכבי של שמחה דמי שאינו יכול לעסוק בתורה ובכ"ז עוסק, הקב"ה בוכה עליו דמעוה של אושר ושמחה. וכן ראיתי בס' יערת דבש שציין שכ"כ בס' מגדים חדשים בשם ס' יין לנסך.

והו קרו ל' רבנן בר בי רב דחד יומא הלש דעתייה וכו' - בספר מרפסין איגרא (ע' פה) כותב: הנה ברש"י כתב: "מהלך שלשה חודשים היה מביתו לבית המדרש. ונוסע מביתו אחר הפסח ולומד יום אחד, וחוזר לביתו לשמח את אשתו בחג הסוכות" ע"כ.

וקשה כיצד הספיק רב אידי לחזור לביתו לחג הסוכות, הלא הוא היה יוצא מביתו לאחר חג הפסח, כלומר לא לפני כ"ג בניסן; ואם משך זמן ההליכה עד הגיעו לבי רב היה שלושה חודשים, הרי שהוא הגיע לבי רב בכ"ג בתמוז. הוא שהה בי רב כל יום כ"ג בתמוז, ובכ"ד בתמוז יצא מבי רב על מנת לשוב לביתו, ושוב היה מהלך שלושה חודשים, ונמצא כי הוא הגיע לביתו בכ"ד תשרי, יומיים לאחר חג הסוכות?

וכתב שם ליישב: לשון הגמרא במסכת חגיגה (ה, ב) הוא: "הוה רגיל דהוה אזיל", ולא: "הוה אזיל" בלבד, כלומר זו היתה רגילותו - ללכת שלושה חודשים וללמוד יום אחד בשיבה. לפי זה אפשר לומר שהמרחק האמיתי מביתו לבית המדרש היה פחות משלושה חודשים, אלא שרב אידי היה רגיל להתעכב בדרך לצורך מסחרו, וזה דווקא בהליכתו אל הישיבה, ואולם בחזרתו מיהר את עסקיו וקיצר הליכתו על מנת להגיע לחג הסוכות לביתו.

עוד תירץ: גם אם נאמר שהמרחק האמיתי מביתו של רב אידי לשיבה היה שלושה חודשים בדיוק, אין זה אומר דווקא שלושה חודשים מלאים, בני ל' יום כל אחד, אלא ניתן לומר שהיו אלה שלושה חודשים רצופים ששנים מהם חסרים, בני כ"ט יום, ורק חודש אחד שביניהם, מלא - בן ל' יום. לכך נצרך גם את הדין האומר "מקצת היום ככולו".

לפי זה, הלך רב אידי שמונים ושבעה ימים ועוד מקצת מן היום השמונים ושמונה, שהם עולים בחשבון לשלושה חודשים - שני חסרים ואחד מלא, ומקצת יום השמונים ושמונה ככולו. וא"כ הגיע רב אידי לשיבה בתחילת יום כ"א תמוז. אותו יום למד בשיבה (אפילו מעת לעת) והתחיל לחזור לביתו בתחילת כ"ב תמוז. שוב הלך שמונים ושבעה ימים ומקצת מן השמונים ושמונה, והגיע ביום כ"א תשרי - הושענא רבה לפני השקיעה. כך הספיק לשמח את אשתו עוד בחג הסוכות.

עוד כתב שם ליישב: ניתן גם לומר שהכוונה ב"שלושה חודשים" לשלושה חודשים שכולם חסרים, ועולה סך כולם לשמונים ושבעה ימים. והואיל ומכ"ג בניסן עד לפני תחילת יום כ"א בתשרי - הושענא רבה ישנם מאה שבעים וחמשה ימים, נמצא שהלך שמונים ושבעה ימים, למד יום אחד, וחזר שמונים ושבעה ימים, והכל ביחד עולה לכדי מאה שבעים וחמישה ימים בדקדוק. לפי זה הספיק לשמח את אשתו עוד בחג הסוכות כל יום הושענא רבה.

סוף דף ו. פ

והא שמואל דיכול לרכוב על כתיפו של אביו היה וכו' - בשו"ת בנין שלמה להג"ר שלמה הכהן זצ"ל (ח"א סי' י') הקשה קושי נפלאה: ותימה גדולה דהיכא מייתי משמואל, הא משנה ערוכה שנינו בסוף נזיר דנזיר היה שמואל כדברי ר' נהוראי דנאמר בשמואל ומורה ונאמר בשמשון ומורה מה להלן נזיר אף כאן נזיר, וכן כתב הרמב"ם ז"ל (בפ"ג מהל' נזירות הלכה ט"ז) דשמואל הרמתי נזיר עולם היה, לפיכך האומר הריני כשמואל כבן חנה, כבן אלקנה, כמו ששסף את אגג בגלגל, וכיוצא באלו, ה"ז נזיר עולם עכ"ל הרמב"ם ז"ל שם. וכיון שכן היה שמואל לעולם פטור מן הראיה אפי' היה גדול, דהרי היה פרוע ראש דלא היה יכול לגלח את עצמו וא"כ לא היה יכול ליכנס לעזרה, וכיון שפטור מן הראי' פטור גם מן ההבאה, וכמו דאמרינן לענין טמא.

ואין לומר דאתי עשה דראיה ודחי ל"ת דתגלחת נזיר, דהא ליתא, דחדא דלאו בעידנא הוא, ועוד דתגלחת נזיר עשה ול"ת הוא ולא אתי ודחי ל"ת ועשה.

והן אמת לדברי ר' נהוראי לשיטתו לק"מ, דהרי ר' נהוראי ס"ל בפ"ק דנזיר (דף ה) דנזיר עולם מגלח אחת לשלשים יום דס"ל דבלמ"ד נמי יום מיקרי כובד, וכיון שכן נזיר עולם אינו פרוע ראש לעולם. ובוזה יש לעמוד על דקדוק לשון המשנה דאמרה נזיר היה שמואל כדברי ר' נהוראי, מהו הלשון כדברי ר' נהוראי, הו"ל למימר דברי ר' נהוראי.

אבל להנ"ל א"ש. וכ"ה כונת המשנה דנזיר היה שמואל והיינו דהיה נזיר עולם, וא"ת דהיכי הדירה אמו בניירות עולם, והרי היא מפקיעתו ממצות ראית פנים ברגל. על זה מתרץ המשנה

גופא דהיה יכול לקיים מצות ראייה אף דהיה נזיר עולם, וזה כפתור ופרח בכוונת המשנה בעז"ה.

סד דף ז: סו

מז זוטרא אמר לפיסוק טעמים - בספר שער בת רבים (פר' שמיני) מביא בשם שו"ת הרדב"ז וז"ל: ציווה ה' שיכתבו בס"ת בלא נקודות וטעמים כדי שיהיו בה ב' קריאות רוחנית וגשמית, ומסר הנקודות והטעמים בע"פ כשאר תורה שבעל פה שהם פירוש לתורה שבכתב, כי בלא הנקודות והטעמים יש באותיות קריאות וצירופים שונים, ואם היו האותיות מנוקדים בס"ת אז היה להם גבול ושיעור ולא היו נקראים רק כפי הנקודה והיה מובן רק ענין אחד, אבל עתה שאינם מנוקדים, הם סובלים ענינים וכוונות רבים ונפלאים ויוכל האדם לדרוש מה שירצה וכמו שאחז"ל שהתורה נדרשת בשבעים פנים, וז"ש חז"ל בכמה מקומות: אל תקרי כך אלא כך, ואלו היו מנוקדים לא נוכל לומר כך, לכן לא ניתנו הטעמים והנקודות ופיסוק פסוקים לכתוב בס"ת (כדן תורה שבעל פה) רק בחומשים משום עת לעשות לה' הפרו תורתך שלא תשתכח תורת הקריאה, עכ"ד.

סד דף ז: סו

ר' יוסי ב"ר יהודה אומר, שלש רגלים בשנה נצטוו ישראל לעלות ברגל וכו' - הגאון ר' שלמה זלמן שניאורסון זצ"ל רצה לדייק בדברי הגמרא שכפלה בלשונה שלש רגלים וכו' ברגל, שכוונת הגמרא "ברגל" הוא לומר שהחויב לעלות בשלש רגלים הוא ברגל דוקא ולא ברכיבה ע"ג בהמה.

אבל הגר"מ פיינשטיין זצ"ל באגרות משה (קדשים סי' כא) כתב לו, דאם זו כוונת הגמרא, א"כ יש מקום לומר דשלש פעמים יש חיוב לעלות ברגל דוקא, אבל יש עוד כמה פעמים שיש חיוב לעלות אך לא ברגל דוקא ואפשר ברכיבה, וזה ודאי אינו, ועל כן אם כוונת הגמרא לומר שצריך לעלות ברגל דוקא, היתה צריכה הגמרא לומר שלש פעמים בשנה נצטוו ישראל לעלות ואין עולין אלא ברגל, כמו שאמרו על דינים האסורים, וכן הי' צריך להביא קרא על דבר זה, דאין ללמוד דבר זה מסברא, דהרי עצם ההליכה אינה מצוה רק הכשר מצוה, ועל כן מסברא אי אפשר לומר דבר זה וצריך קרא על זה, ולכן ברור דפי' דברי הגמרא הוא, שלש רגלים היינו שלש זמנים נצטוו ישראל לעלות ברגל היינו בחג, ואף שהגמרא ממושיכה אח"כ ואומרת בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, וא"כ לכאורה מה שכתוב "ברגל" נראה מיותר, י"ל דכוונת הגמרא להדגיש שהחיוב הוא ביום ראשון של החג, אלא מי שלא עלה ביום הראשון יש לו תשלומין כל שבעה, וס"ל כר' יוחנן (לקמן ט ע"א) דכולן תשלומין דראשון הן, ור' אושעיא דס"ל שם כולן תשלומין זה לזה, ומפרש דכוונת הגמרא "ברגל" לומר דהחיוב הוא בימי החג ולא בימות החול, ובא למעט הששה ימים שאחר שבועות שהם רק תשלומין לשבועות ולא תשלומין זה לזה וכד' התוס' שם (ד"ה תשלומין) עיין שם.

סד דף ז: סו

דבר שבחובה הוא, וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין וכו' - בתשו' מהרי"ל (סי' נ"ו אות ז') כתב בנדון אם יוצא מצות

מתנות לאביונים במעות מעשר, וכתב וז"ל "דלא נפיק במעות מעשר, כיון דתקנתא דרבנן הוא דבר שבחובה, ונמצא זה פורע חובו ממעשרו ואין לו בו אלא טובת הנאה, ויש מרבתינו דפסקו דאינו ממון, ואפילו למ"ד ממון, מכל מקום הוא דבר שבחובה וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין" עכ"ל.

וכעין זה כתב בשל"ה (מס' מגילה פ"ו ע"ב) וז"ל "כל דבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין, כדאיתא במס' חגיגה (ז ב) בענין עולת ראייה וחגיגה שאינה באה מהמעשר אלא מן החולין, וכן נ"ל לענין פורים שנוהגים במחצית השקל ומכל שכן במשלוח מנות ומתנות לאביונים, שהוצאה זו יוציא אדם משלו ולא ממעות מעשר שלו. וכן מצאתי כתוב וז"ל, ודוקא משלו כאשר השיב מהר"י מולין דבמעות מעשר לא נפיק ידי מתנות לאביונים, ומזה נראה לי באותן המקומות שנותנים קצבה מכל נפש לחזן קודם קריאת המגילה, מעות פורים, בזה לא נפקי ידי מתנות לאביונים כי הוא בכלל השכירות, ואם לא יתן ההקצבה ההוא היה צריך להרבות שכירות החזן, וא"כ הוא הצדקה תהיה לנו ולא לעניים, אלא צריך ליתן בלאו הכי כפי נדבת מסת ידו ע"כ, אמנם כשהפריש כפי מסת ידו ורוצה להוסיף, נראה דיותר להוסיף ממעות מעשר שלו" עכ"ל. והובאו בקצרה במג"א (סי' תרצ"ד סק"א). וכיוצ"ב כתב בא"ר (סי' תר"ה) בשם מהרי"ל דהפודה כפרות לא יפדה ממעות מעשר רק מהחולין שיש לו.

סד דף ה: סו

חזקיה אמר טופלין בהמה לבהמה ואין טופלין מעות למעות - הגאון הקדוש רבי מנחם זעמבא זצ"ל הי"ד בספרו אוצר הספרא (בנד"מ ע' ק"ג אות י"ב) הקשה: יש לעיין בהא דחגיגה (ח' א) ועולת ראי' אינה באה אלא מן החולין ואפי' טופל מעות מעשר למעות חולין לא מהני יעו"ש, וקשה הלא מבואר ברמב"ם (פ"א מחגיגה) דעולת ראי' באה בשותפות, וכ"ה בתוספתא (פ"א מחגיגה) משתתף עם אחרים יעו"ש, ומוכח דאף שאין כל הקרבן שלו יוצא ידי חובת ראי', א"כ אם נימא דגם המעשר קדוש, אמאי לא מהני טופל בראי', אטו גרע שותפות עצמו משותפות אחרים ויהי מועיל לצאת בחלק חולין שלו, דבשלמא אם חובה ממעשר לא קידש, שפיר גרע משותפות אחרים, דשם השני מחויב וחלה קדושת עולת ראי', משא"כ בשותפות עצמו במעות מעשר לא קידש, אבל להנ"ל דקדוש, יקשה דמאי חילוק בין שותפות עצמו לשותפות אחרים.

והי' נראה להוכיח לפ"ז מה דנסתפקתי במקום אחר בעולת ראי' דבאה בשותפות אם יכול להביא בשותפות עם הפטור מראי' דהוה חצי' נדבה וחצי' חובה [דחצי' עולה וחצי' שלמים לא מהני כתוספתא תמורה (פ"ג)], ושורש הספק אם ענין עולת ראי' הוה שם קרבן בפ"ע דלית' רק במי שמחויב, או ענינו רק עולה ככל העולות אלא דהוה חובת גברא שראי' מחייבתו בעולה, אבל בגוף הקרבן אין שם תוספת כלל, דאם נימא דהוה שם קרבן אחר, שוב מי שאינו מחויב אין על חלקו שם ראי' רק עולה גרידא והוה חצי' קרבן ראי', אבל אם אינו חובת הקרבן רק חובת גברא, להביא עולה, שוב זה שמחויב נפטר בה מדין שותפות דפוטרי, דמאי נ"מ לדיד' בחצי השני, והבאתי מכמה דוכתי ואכ"מ.

אולם אם נימא דשותפות חובה עם נדבה לא מהני ניחא, דגרע שותפות חולין עם מעשר משותפות אחרים, דשם שניהם חובה אבל חלק המעשר דינו כנדבה, ושותפות עם נדבה לא

מהני בראי, וע"ש עוד מש"כ לפלפל בענין זה אי ראייה כשירה בשותפות עם קרבן נדבה ע"ש.

וראה עוד במש"כ הגה"ק ר' אלחנן וסרמן זצ"ל - הי"ד בקובץ שיעורים (סוף ח"ב) במכתבו אל הגרמ"ז זצ"ל בענין זה.

מסת - מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין וכו' - בפירוש הרוקח עה"ת (דברים טז, יא) רמז דין זה, דתיבות "מסת נדבת ידך" בגי': שאדם יביא חובתו מן החולין ע"כ.

והא דרמזה התורה דין זה דוקא לגבי פסוק המוזכר בחג השבועות ולא בשאר הרגלים.

כתב המהרי"ל דיסקין זצ"ל עה"ת (פר' ראה) לבאר דלדרשת הגמ' אתי לאסור הקרבת נדרים ונדבות לקרבן רא"י, ולפ"ז ביש לו נדרים ונדבות בחג, א"א להקריבם לא לשם ראייה ולא מצד הנדרים והנדבות, דנדרים ונדבות אינן קריבין ביום טוב, והנה בפסח וסוכות יכול להקריבם בחוה"מ שלא לעבור בבל תאחר, דאינו עובר אלא אחרי ז' ימי תשלומין, משא"כ בשבועות עובר מיד אחרי יום טוב, דאף דגם שבועות יש לו תשלומין, מ"מ עובר בבל תאחר מיד שעבר החג, וא"כ הו"א דמותר להקריב נדרים ונדבות בשבועות עכ"פ לשם ראייה שלא יעבור בבל תאחר, להכי כתיב בשבועות מסת, לאשמועינן דמ"מ אינו מביא חובתו אלא מן החולין עכ"ד.

אמנם בטו"א ר"ה ו. (ד"ה אלא) מוכיח דאינו עובר בבל תאחר בשבועות אלא אחרי הז' ימי התשלומין, ודלא כדנקט המהרי"ל דיסקין, ובדברי יחזקאל (סי' י"ג ס"ק י"ט) מיייתי מהרמב"ן להדיא דשבועות עובר בבל תאחר מיד, דלא כהטו"א, וכ"כ בשפ"א ר"ה שם להשיג על הטו"א, והיינו כדברי המהרי"ל דיסקין.

☞ דף ט: ☞

א"ל בר הי הי להלל מאי דכתיב "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו", היינו צדיק היינו עובד אלהים היינו רשע היינו אשר לא עבדו, א"ל עבדו ולא עבדו תרוייהו צדיקי גמורי נינהו ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד - הכלי יקר (ואתחנן ד', ו') הביא ששמע רמז לדבר שתיבת לא עבדו ר"ת שלו עולה מאה, לומר שהלומד מאה פעמים עדיין נקרא לא עבדו, ואילו תיבות עובד אלוהים לאשר ר"ת שלו עולה מאה ואחת, לומר דהשונה פרקו נקרא עובד אלוהים. (וכ"כ הגיליון בחגיגה שם, ובמהרש"א).

עוד הביא שם רמז נפלא, שהמסתכל במילת זכר ובמילת שכח ימצא שמספר מאה ואחת הפרש ביניהם, (שמילת שכח בגימטריא 328 ומילת זכר הגימטריא שלה 227 א"כ נמצא 101 ההבדל ביניהם), והרצפה ליכור את לימודו, יחזור קא' פעמים, ועי"ז יפחות משכח מספר מאה ואחת, וישאר משכח מילת זכר, ומאז הדבר יהיה כמוס אצלו בזיכרון ולא ישכח עוד, וממשיך הכלי יקר ואומר שאפשר שהמלאך הממונה על הזכרון זכר שמו ויש לו רכוז כוחות, והמלאך הממונה על השכחה שכח שמו ויש לו שכח כוחות, ונמצא שיש למלאך הממונה על השכחה מאה ואחת כוחות יותר מן המלאך הממונה על הזיכרון, ע"כ השכחה גוברת על האדם, לפיכך צריך הוא לחזור על לימודו מאה ואחת פעמים, כי בכל פעם ופעם שיחזור הוא מחסר ומחליש כח אחד מכוחותיו, וכשחזר

מאה ואחת פעמים החליש כל כוחותיו היתרים, ונכנס תחת יד המלאך הממונה על הזכרון ולא ישכח עוד. וכ"כ לבאר הגאון מוילנא.

ובס' בן יהוידע (חגיגה שם) הביא בשם האר"י ז"ל דשר הממונה על השכחה נקרא שמו מ"ס וזה סוד מה שאמרו חז"ל שאינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת פעמים, ואין הדברים הללו מכלל הדברים שהם דרך גוזמא, אלא הדברים הם כפשטם כי השר הזה נקרא שמו מ"ס שהוא גימטריא ק', והשונה פרקו מאה פעמים ישיכולת בידו לשכחו, ומשם ואילך אין לו יכולת לשכחו. עכ"ד. וכ"כ התורת חיים (סנהדרין צט: ד"ה נפש) ולפי"ז ביאר את הפס' שם נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו, דנפש עמל שחוזר על תלמודו תמיד, עמלה לו היא מחזרת עליו שאינו משכחה, כי אכף עליו פיהו, כשחזר עליה הרבה במספר פיה"ו שעולה מאה ואחת, וכן אכ"ף בגימטריא קא'. עי"ש.

א"ל בר הי הי להלל וכו' - כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' תב): שאלה: באחד שאייתה נפשו לקרא שם לבן הנולד לו כשם אות אחת מן כ"ב אותיות אלפא ביתא כגון אל"ף או ב"ת, ויש מונעים אותו באומרם לא מצינו כן לא בראשונים ולא באחרונים שיהיו קורין האדם בשם אות מן האותיות, אם יש בזה איזה חשש או לאו, ואת"ל דאין בזה חשש, אם רוצה לקרוא לו שם באות אחת מאותיות שם הוי"ה כגון יו"ד או וא"ו או ה"א מאי. יורנו המורה לצדקה ושכמ"ה.

תשובה: אין בזה שום חשש, ויעשה כאוות נפשו ואין מוחין בידו, ואותם המוחין בידו באמרם לא מצינו כזאת טועים הם, דהא מצינו בן ה"א ה"א כנו' במשנה דאבות (סופ"ה) בן הא הא אומר לפום צערא אגרא, וכן מצינו בגמרא דתענית בחכם אחד ששמו יו"ד, וכנו' שם דף כ"ב ע"ב, אמר רמי בר רב יו"ד ופירש"י חכם ששמו יו"ד, הרי אלו הם מאותיות השם ונקראו בהם, ועוד כד תידוק תמצא כי שם יהודה אשר בו כל אותיות השם הוא רבותא טפי, לכן מעיקרא אין מקום לספק זה כלל. והיה זה שלום עכ"ד.

☞ דף י: ☞

דלמא שאני מעילה דילפא חטא חטא מתרומה וכו' - וברש"י (ד"ה מעילה וכו') בתו"ד כתב: נאמר במעילה וכו' ונאמר בתרומה וכו' מה התם שלוחו כמותו דכתיב כן תרימו גם אתם, ונאמר מר גם אתם לרבות שלוחכם ע"כ.

והקשה בטורי אבן, דהרי למסקנת הגמ' בקדושין ילפינן מגם אתם את הדין דמה אתם בני ברית וכו' ולא את עצם דין שלוחות (דעצם שלוחות בתרומה ילפינן מגרושין וקדשים ע"ש).

וכתב בשפת אמת כאן ליישב, דאין ודאי דא"צ קרא בתרומה לרבות שלוחות, ומה דכתיב שלוחות בתרומה בקרא דגם אתם היא לאפוקי מי שאינו בן ברית, אבל ממילא אשתכח דכתיב שלוחות מפורש בתרומה, וכיון שכן, לא שבקינן מה דמפורש בקרא ולא תווי ילפותא דגירושין וקדשים וזה פשוט ומוכרח, דכסיפרי ילפינן גם אתם לרבות שלוחכם, ובפ"ב דב"מ נמי אמרינן גם אתם לרבות שלוחכם, ובפ' איזהו נשך אמרינן שלוחות מתרומה גמרינן ע"ש, דבאמת מקרא מפורש היא בתרומה אלא דהוי מצינן למילף מגירושין, ועי"ז תירצה הגמ' דהא דכתבה תורה גם אתם היא כדי לדרוש נמי מה אתם בני ברית כנ"ל.